

	Scenarium
C	Sakone ekhe erojo trubul le ekh protekcija. Na bistar te des kire čhave leski!
K	Te aven baxtale! Muro alav si e Keli.
C	Thaj me sem e Čarlin.
K	Ame sam e duj medikane asistente kon bukisaren ande e Publikani Sastimaski Agencija thaj amen si amen i but baro žanipe ande e bebengo vaksinipe, ame ka eksplikis andar e vaksinacije thaj kire čhavesko žape ka e programe thaj e esperencasa te čhuddas varesave andar kadala mitura po drom kaj ka žas.
C	<p>Kaj protektis kire čhave imunizacijasa si ekh andar e maj efektivne čhana te protektis le mamujal infekciozne nasvalimata. 4-5 milionura čhavage merimata sas preventime andar e čhavengi vaksinacija sako ekh berś.</p> <p>Kadaja si e maj efektivno publikani sastimaski čhan palal o sužo (klaro) paj.</p>

K	Ćarlin soske e ćhavengi imunizacija si važno (importantno)?
C	<p>Cykne bebetura si but kovle (vulnarabilne) karing infekcije, tha kadaleske von trubul te aven protektive sogodi majsigo śaj. Vaksine stimulin e korpuso te kerel antikorpura save maren pe mamujal e infekcija, save pregytin e korpuso te marel pe mamujal seriozne nasvalimata save śaj sikavdon ando anglunipe (viitoro).</p> <p>E imunizacija si i voj žangli sar “indžekcija” “phusavipe” or “vaksinacija”.</p>
K	Ame zoraleste kamas katar e bijanutne (parince) te kontrolin peske ćhaveski loli pustik (liloro) te dikhen te lenge vakcinacije si aktualne.
K	Kiro ćhavo ka lel vaksine mamujal kadala infekcije pe e vrjama kana le ka trubul le protekcija.
K	E 6 ande 1 vaksina, savi si kerdi ekhe indžekcijasa, protektil kire ćhave mamujal 6 infekcije. Kadala infekcije si:

K	<ul style="list-style-type: none">- difterija- xepatit B,- Hib (Xemofilius influenza tipo B)- polio (ćhavesko bangipe)- tetanus, thaj- xarano xas
C	<p>E difterija si ekh seriozno nasvalipe savo śaj sigate kauzil phurdimaske (airolimaske) problemura. Voj śaj rumul o ilo thaj e nervno sistema, thaj ande phare kazusura, śaj mudarel; majanglal e vaksina te del pe, sas 5,000 merimata sako berś ande o Kidindo Thagaripe (KT/UK).</p>

K	O Xepatit B si ekh infekcija ande o kalo bukho savo si andindo katar ekh viruso, savo si phiravdo andar o rat thaj e korpososke fluidura.
C	Hib or Xemofilus influenza tipo B si ekh bakterija. Voj šaj resel ži ka bare nasvalimata sar e rateski intoksikacija, pneumonija thaj meningit.
K	O polio (čhavesko bangipe) si ekh viruso savo atakuil e nervno sistema thaj šaj anel permanentno paraliza ande muskulja. Te vov infektil e kolinake muskulja aj e gogi, o polio šaj mudarel. Majanglal e polio vaksina te avel dindi, sas turjal 8,000 kazusura ande o Kidindo Thagaripe (KT) maškaral e polio epidemija; andar o reslipe (sukseso) e vakcinacijako, ni sas nisave kazusura andar e naturalno polio infekcija ande o KT majbut katar e 30-a beršenge.
C	O tetanus si ekh dukhalo nasvalipe savo infektil e nervno sistema savo šaj resel ži ka muskuleske spazme, šaj anel phurdimaske problemura thaj i mudarel. Vov si kauzime katar e bakterije save si arakhade ande e phuv thaj ande e živdinenge (animalsonenge) ekskrementura (gunoi) save den andre o korpuso andral phutarde phara (rane) or morkhjake phabarimata.

K	O pertusis or o xarano xas si ekh but rednjavali (kontagiozno) phurdimaski infekcija savi principno infektil e čhaven thaj kauzil phare thaj butivar but dukhale simptomura.
C	Kire bebe i leske ka avel leske dinde thavdalina (pikaturi) te protektin le mamujal e rotavirus savi si ekh čhagdimaski thaj dijariaki bakterija.
K	E PCV (Pneumokokal Konjugime) vaksina protektil mamujal pneumokokal infekcija savi šaj anel pneumonija.
C	Ektoneste, kiro čhavo ka avel protektime mamujal e menengit štampa B, thaj atundž napalal - mamujal e štampe A, C, W thaj Y. O meningit si ekh bakterialno infekcija savi šaj anel zoralo aj fatalno (merimasko) nasvalipe.
K	E MMR vaksina protektil mamujal xurdi čhel (rujeola), parotit (kaneski infekcija or rubeola) thaj bari (bokolengi) čhel (oreion).

K	E xurdi ćhel (rujeola) si ekh but infekciozno virusalo nasvalipe savo śaj avel but bilośalo thaj varekana resel źi ka seriozne problemura. Akana vov nimaj normalno arakhadol pe ande o KT soske andar e vakstinacijako efektivnipe.
C	O parotit (kaneski infekcija or rubeola) si rednjavali virusno infekcija savi butivar arakhadolas ande e ćhave majanglal te kerdol pe vaksina
C	E bari ćhel (njamconi rubelaor oreion) si ekh but cyravaralo nasvalipe savo anel petnjavali ekzema. Voj śaj avel seriozno te tu nasvavos latar kana san khamni.
K	O manuśkano papiloma virus (MPV) is o alav (anav) andar ekh but-devrja arakhadi virusonengi grupa. Von ni sikaven nisave simptomura ande majbut andar e manuśa, ama varesave andar e tipura śaj kauzin genitalne papilomura aj oftiko (kancero, raka). Si majbut andar e 100 verver (diferime) tipura.
	<u>Ćhavesko Vakstinako Drom</u>

Maškar o khamnipe thaj palal kire bebesko bijanipe tu ka arakhados (malados) bute sastimaske samadimaske profesionalistonenca. Von šaj savore den tut informacija thaj gogi andar e vaksine thaj den tut respunso ka sisave pušimata save tut šaj si tut.

Kiri nasvalinaki (spitaki) akušera principno ka del tut kire Čhacesko Personalno Sastimasko Liloro (Pustik) savo si žanglo sar “E Loli Pustik” thaj ande savo ka avel le ekh sekcija ande savi ka ramosaren (skirin) pe e vaksine. Kadava ka avel kiro rekordo (skripto) saste leske čhavutnimaske (kopilarija).

Av resavdi (pregytime)

- C Me žanav kaj šaj avel but phari thaj stresome vrjama kana ka trubul te anes kire bebe te kerdon pe leske e vaksine tha kadaleske kamas tutar te aves siguro kaj tu keres o majlačho vareso kire bebeske kaj des le te avel vaksinime.
- C Keli šaj tu te gogisares (gyndis) andar sisave lače punktura te na bistres kadale ekhtone (pyrvone) rezervime časonge ka 8, 12 thaj 16 kurke.

Kire bebeske ka kerdon pe leske 2 indžekcije ka e ekhtone (pyrvi) 3 vizite. Ker siguro kaj tu vuraves kire bebe komfortne gada soske ame ka trubul te dikhas leske duj čhanga majanglal te keras e vaksine. Kadava ka kerel le i maj-lokho te resavas maj-sigo thaj tu te šaj sigate des angali kire bebe, tha kadaleske de pe leste ekh bebeski sar-pižama gad aj bare bajengi aj cykne bajengi vesta thaj varesavo buxlo gad.

K Čarlin šaj tu te gogisares (gyndis) vareso avereske savo šaj žutisarel?

C Tha kaj tu akana pušes man Keli... Važno si te anes ekh botela andar bebesko paracetamol tusa e 1-ne thaj e 3-ne grupenge vaksinenge.

C Kadja tu šaj deš kire bebe leski ekhto (pyrvo) doza andar o paracetamol momentalno palal te keren leske leski indžekcija. Kadava žutisarel te lokjarel sisave efektura thaj inkjarel leski temperatura xarni palal e Men B vaksina. Kadava ni trubul te del pe ži PALAL te kerdol pe e vaksina.

E rigale efektura andar e vaksina si principno kovle thaj ni traden lungo, o than ande savo e indžekcija kerdol pe šaj avel lolo, šuvlo thaj te serdol pe ekh cyra (xanci) dukhalo 2-je, 3-ne givesenge.

K But ćumidimata thaj angalja palal te kerdon pe e vaksine kire bebeske ka žutisarel le te paćavol. Te tu ćućides, de le ćući thaj kadava ćaćes ka žutisarel le. Na bistar te inkjares le pašal tute soske kadava ka žutisarel le te serel pe siguro thaj protektive.

C Tu šaj aves samalindi andar e gin (numero) e vaksinengi save kerdon pe kire bebeske ka o rezervime ćaso (programare) thaj kaj leski imunali sistema naj ka avel šajdi (kapibilno) te inklel lenge mamujal. Ama žanglan tu? Desar kiro bebe sas bijando, vov kerel kontakto milionone mikrobenca sako ekh gives. Kadava ćhanil kaj kire bebeski cykni imunali sistestema šaj but lokheste inklel mamujal e vaksine.

	<p>Varesave bijanutne (parince) gogisaren (gyndisaren) i andar o palpalipe e vaksinengo te šaj na den ekhvareste sa e vaksine. Kadava naj lači idea soske kadava čhanil kaj kiro bebe naj ka avel protektive mamujal seriozne nasvalimata.</p>
K	<p>Tu šaj san i samalindi andar e vaksinenge andresimata (ingrediente) thaj kadava si akhardino. Si but informacija ando internet savi šaj si bičači (xoxavni) thaj te khelel peske e čačhunimasa.</p>
C	<p>Varesave vaksinake andresimata (ingredientura), sar o Formaldehyde, šaj dikhlindol bižanglo. Kadava šaj dikhlindol kaj si ekh daravlo thaj binaturalno produkto ama vov si normalno arakhado ande o rat ande cykne doze, thaj nisavja andar amare vaksinen si len andre merkuri.</p>
K	<p>Majbut andar e andresimata (ingredientura) si sasteste normalne amare korposonenge thaj si andre amende ande cykne doze thaj naj dovodo kaj kadala šaj kauzin sisavi doš. O principalno (majbaro) andresipe (ingredienta) ande vaksine si paj!</p>

C	<p>Baxtalo 1-no Bijando Gives (la multi ani) cykneja! Kire bebeske akana trubul te kerdon pe leske aver grupe vaksine. Ande kadava berś ka avel lače te anes ekh papužo (žukarija) te śaj xoxavdol pe palal leste.</p> <p>Maśkaral kadava ćaso (programare) leske ka avel leske kerde 4 indžekcije andethodi (inkluzime) leski ekhtoni (pyrvo) MMR.</p>
K	<p>Palpale ande 90-ne berśa sas pretencije kaj e MMR vaksina kauzil autizmo. Ama e sikavde manuśa thaj ekspertura kerde but rodipe thaj von si sigurne kaj e vaksine khelen nisavi rolja ande o kauzipe kadale nasvalimasko.</p>
C	<p>Važno si kaj e ćhvenge si lenge kerde sa e vaksine ka lengi vrjama. Ame sigate dikhlam telunipe ande e gin (numero) e ćhavengi kon si vaksinime. Kadava ćhanil kaj kiro ćhavo si ando risiko andar seriozne nasvalimata sar e ćhel, difterija or polio te vov naj vaksinime.</p>
K	<p>Žanav kaj kadava śaj te na dikhlindol pe sar risiko ando momento soske amen si amen but cyra (xanci) andar kadala nasvalimata ande e Norda Irlanda. Ama, si</p>

	<p>but verver (diferime) thema (care) ande Europa ande save si len kazusura andar e nasvalimata save ame šaj preventis e vaksinenca, thaj ame žas dromeste majbut kadala givesa thaj kadava čhanil kaj e vakancijale manuša šaj anen o nasvalipe palpale pesa thaj thon averen ando risiko.</p> <p>--</p>
C	<p>Varesave bijanutne (parince) pakjan kaj si len naturalno imuniteto karing ekh nasvalipe kadava ka den len majzorali protekcija sode te keren peske e vaksina. Kadava gyndo si but riskosalo (perikuloso) soske e bivaksinime cykne čhave si ando baro risiko andar e čhel thaj lake problemura. Bibaxtake, ande o 2018-to berš, globalno sas 14,000 merimata andar e čhel thaj majbut andar e kazusura sas ande čhave telal e 5 berš.</p> <p>--</p>
K	<p>Varesave manuša pakjan kaj lengo čhavo šaj te avel protektive mamujal nasvalimata andar e grupako imuniteto.</p>

K	<p>Grupako imuniteto si kerdo kana majbut andar e manuša si vaksinime, si atundź majpharo e nasvalimaske te phiradindol pe pe kadala kon <i>našti</i> keren peske e vaksine, sar e manuša kon si nasvale or si len majkovlo imuniteto. Kaj o nivelo andar e vaksinacija ande Norda Irlanda majcyknjavol ande e palune breša, but amendar naj sam vaksinime tha kadaleske ame sam ando majbaro risiko.</p>
C	<p>Kaj źas angle thaj akana kiro ćhavo si resavdo (pregytime) školake! Leske trubul te kerdol pe leske školake booster vaksine! Akana leske ka kerdol pe leske 2 vaksine, ekh ande sako ekh vast, booster indźekcije andar e vaksine save sas leske kerde kana vov sas bebe aj cykno ćhavo.</p> <p>---</p>
C	<p>Av pregytime, an vareso ka o rezervime ćaso (programare) te źutisarel te xoxavel kire ćhave, vurav le ando buxlo gad.</p> <p>Roljako khelipe si ekh super ćhan te cyknjares leski xoli.</p>

K	<p>Me kerdem bute čhvenge lenge anglal-školake booster vaksine; kadala čhave kon sas pregytime e rezervacijake časoske, serde pe majkuražime.</p> <p>Važno si te dikhes kiro lolo liloro majanglal kiro čhavo te lel te žal ande škola te siguris kaj le si le sa e vaksine save le trubun le pe kadaja vrjama.</p>
C	<p>E vrjama sigo nakhel! Kiro čhavo si akana baro terno manuś!! Date vov šaj uštavel pe peske perne thaj lel te ačhel baroženo vov sako drom ka avel kiro bebe.</p> <p>Važno si kaj si protektime kaj kerdol pe leske e paluni grupa andar e rutinale vaksine.</p>
C	<p>Sar sas leske kerde e booster doze andar e vaksine save sas leske kerde kana vov sas cykno, leske ka kerdol pe leske i leski MPV vaksina thaj ekh vaksina te protektil le mamujal verver štampe andar o meningit savo si maj probabilno te sikavdol pe ande terne žene ande škola thaj o universiteto.</p>
K	<p>Te tu san nevo ande Norda Irladna...Mišto avilan!</p>

Pakjav kaj tu thaj kiri familija train laće. Si but bukja save te gyndosares kana meškis tut andar ekh ande aver them (cara) thaj e vaksine şaj te na aven ande kire listako gor.

Siguri kaj tu anes kire ćhave te kerdol pe leske sisave vaksine savenge vov si akhardo te siguris kaj vov si sasteste protektime.

C Na dara te kire ćhaveske sas leske kerde varesave katora (partije) andar ekh vaksina ande kiro them (cara). Naj risiko andar pra-vaksinipe. Ćaće, o realno risiko si andar kadava kiro ćhavo te na avel sasteste protektime. Te tut si tut sisave puşimata tu şaj dumades kire klinikake medikane asistentasa aj sastaravnesa (doktorosa).

K Na bistar te dikhes kiro lolo liloru. Te kire ćhaveske ni sas leske kerde sisave vaksine andar sisavi kauza, tu şaj keres kire ćhaveske ćaso (programare) te kerdon pe leske ande leski klinika. Date i angluneste decizisardan te na vaksinis, tu şaj pharuves (averis) kiro gyndo pe sako ekh vrjama.

C	Sar phendam majanglal me thaj e Keli, si but verver (diferime) sastimaske profesionalistura kasa tu šaj dumades te šaj kerdon pe e vaksine pe sako ekh diferime vrjama.
C	E Publikani Sastimaski Agencija thaj o šerutnipe (primarija) ande Norda Irlanda si len i but informacija thaj buletinura andar e vaksine. Kadava ka del tut sigurno informacija savjake tu šaj pakjas. Kadala si i šajlinde (disponsibilne) ande diferime čhiba.
K	Ama te kames te keres kiro korkorutno (independime) rodipe, si informacija savi si po interneto. Ker siguro te dikhes kaj o uebsajto si aprobime katar E Vaksinaki Siguracijaki Drakihin. Kadaja si ekh globalno drakhin (rečea) andar uebsajtura savi sas kerdi katar e Lumjaki Sastimaski Organizacija. Kadava ka siguril sisavi informacija savi tu gines si sigurno thaj čaćuni. Na bistar te rodes kadava simbolo!!!
C	Pakjav kaj kadaja cykni sesija ka žutisarel tut te aves te sigurno ande e protekcija kire čhaveski.

	Agor (sfaršit)
--	----------------